

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

264

Vragen van de leden **Van Weyenberg, Kat** en **Van der Laan** (allen D66) aan de Ministers van Justitie en Veiligheid en van Financiën over *influencers die jongeren in de armen van oplichters lokken* (ingezonden 14 augustus 2023).

Antwoord van Minister **Weerwind** (Rechtsbescherming), mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid (ontvangen 20 oktober 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 3531.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Influencers lokken jongeren in de armen van oplichters: «Duizenden euro's kwijt»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Hoe zouden jongeren volgens u beschermd moeten worden tegen influencers die hen in de armen van oplichters lokken? En hoe worden jongeren op dit moment beschermd?

Antwoord 2

Gerichte voorlichting kan helpen om jongeren meer weerbaar te maken. En dat gebeurt ook. Zo wordt bijvoorbeeld vanuit de integrale aanpak online fraude door verschillende organisaties publiek en privaat ingezet op de weerbaarheid van burgers tegen online oplichting². Een belangrijke interventie daarbij is het tegengaan van social engineering. Bij social engineering maken fraudeurs misbruik van menselijke eigenschappen zoals angst, hebzucht, nieuwsgierigheid, vertrouwen en onwetendheid om slachtoffers (geld afhandig) te maken. De Rijksoverheid start in dit kader dit najaar met een meerjarig campagneprogramma om de digitale weerbaarheid van de Nederlandse burger, waaronder tegen social engineering, te vergroten en het slachtofferschap van cybercrime en online fraude te verminderen. Uit onderzoek blijkt dat jongeren minder impulsbeheersing hebben en daardoor soms meer risico's kunnen nemen. Daarmee zijn zij extra gevoelig

¹ Algemeen Dagblad, 12 augustus 2023, Influencers lokken jongeren in de armen van oplichters: «Duizenden euro's kwijt», <https://www.ad.nl/binnenland/influencers-lokken-jongeren-in-de-armen-van-oplichters-duizenden-euro-s-kwijt-a22a2e3f/>.

² Kamerstuk 29 911, nr. 393.

voor de boodschap dat ze snel veel geld kunnen verdienen en nemen zij eerder bewerkte afbeeldingen voor waar aan. De eerste campagne zal specifiek gericht zijn op jongeren en het vergroten van hun handelingsperspectief om onder andere berichten en advertenties die te mooi zijn om waar te zijn tijdig te herkennen.

Er ligt ook een belangrijke rol voor sociale mediaplatforms bij het beschermen van jongeren. Ze kunnen bijvoorbeeld zo mogelijk geavanceerde algoritmen ontwikkelen die inhoud met betrekking tot oplichting detecteren en verwijderen. Het implementeren van strengere verificatievereisten voor influencers kan daarnaast helpen om de betrouwbaarheid van de inhoud te waarborgen.

Hoewel er al enige bescherming is, en de influencers in het AD bericht vertellen dat ze nu hun volgers waarschuwen dat de «machtfixingsgroepen» niet te vertrouwen zijn, blijft het belangrijk om voortdurend inspanningen te leveren om jongeren te beschermen, aangezien oplichtingstechnieken voortdurend evolueren.

Vraag 3

Wat is uw oordeel over aanbevelingen voor matchfixinggroepen die worden gedaan door influencers? Is het verboden om aan te zetten tot criminele handelingen, dus ook verboden om aan te zetten tot matchfixing? Is het verboden om op te lichten, dus verboden om valselijk (verschillende) uitslagen te verkopen alsof die uitslag met zekerheid zou resulteren? Zo ja, hoe wordt hierop gehandhaafd?

Antwoord 3

Voor zover bekend is er in dit geval geen sprake van een gemanipuleerde wedstrijd of anders gezegd matchfixing. Dat kan nog wel betekenen dat de inleggers worden opgelicht en oplichting is strafbaar. Gedupeerden kunnen hier aangifte van doen. Voor zover bekend, zijn er echter geen aangiftes gedaan door de gedupeerden. De reden hiervoor kan gelegen zijn in het feit dat manipuleren van een wedstrijd strafbaar is, net als het doen van een poging tot manipuleren van een wedstrijd of uitlokking daarvan. Hierdoor plegen ook de inleggers een strafbaar feit. Door het doen van aangifte zouden ze zichzelf dus ook kunnen belasten.

Vraag 4

Is er voldoende zicht op geldstromen via cryptovaluta die richting online gokken op sportwedstrijden lopen? Zo ja, hoe zien deze geldstromen eruit? Zo nee, wat gaat u doen om hier beter inzicht in te krijgen?

Antwoord 4

Bij legaal kansspelaanbod in Nederland vallen online aanbieders onder de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). De speelrekening kan alleen gevuld worden met traceerbare (dat wil zeggen ondubbelzinnig te herleiden tot de persoon van de speler) betaalinstrumenten, zoals bankoverschrijvingen. De Kansspelautoriteit (Ksa) ziet hierop toe. Als het gaat om illegale kansspelaanbieders, is bekend dat betalingen met cryptovaluta vaak worden toegestaan. De Ksa heeft de aanpak van illegale aanbieders geprioriteerd in haar handhavingsbeleid. Met het tegengaan van illegale aanbieders worden ook geldstromen via cryptovaluta richting online kansspelen tegengegaan.

Vraag 5

Op welke manier worden consumenten beschermd tegen gokverslaving rond sportwedstrijden? Welke rol hebben de Autoriteit Financiële Markten (AFM), De Nederlandsche Bank (DNB) en de Kansspelautoriteit (Ksa) hierbij en hoe beoordeelt u de effectiviteit van deze aanpak? Is deze aanpak volgens u nog passend voor de manier waarop er in 2023 wordt ingezet op sportwedstrijden?

Antwoord 5

Verslavingspreventie is een belangrijk doel van het kansspelbeleid. Om dat doel te bereiken zijn maatregelen vastgelegd in wet- en regelgeving. Kort samengevat moeten legale aanbieders van kansspelen, waaronder sportwedstrijden, aan bepaalde voorschriften voldoen om consumenten te

beschermen tegen gokverslaving rond sportwedenschappen. Dit omvat bijvoorbeeld regels met betrekking tot een veilige en eerlijke speelomgeving, reclame, minimumleeftijd voor deelname, waarschuwingen en informatie over de mogelijke risico's van gokken, waaronder gokverslaving en controleren of een speler ingeschreven staat in het Centraal Register Uitsluiting Kansspelen (CRUKS). De Ksa controleert of de kansspelaanbieders zich aan de regels en richtlijnen houden. Voor een uitvoerige beschrijving over de stand van zaken van de verslavingspreventie verwijst ik u naar de Voortgangsrapportage Kansspelen die uw Kamer op 1 juni jl. ontvangen heeft.³

Bij de vormgeving van het verslavingspreventiebeleid is de samenwerking tussen het Ministerie van Justitie en Veiligheid, het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Ksa van groot belang vanwege ieders rol en verantwoordelijkheid bij het voorkomen en tegengaan van kansspelverslaving. Zoals eerder toegezegd ontvangt de Kamer eind dit jaar de werkagenda waarin lopende en toekomstige activiteiten op het gebied van verslavingspreventie een plek krijgen.

De ACM, AFM en DNB hebben geen directe rol bij de bescherming van consumenten tegen gokverslaving rond sportwedenschappen. De ACM en AFM zien wel toe op de naleving van de Wet handhaving consumentenbescherming (Whc). De Whc bepaalt onder meer dat handelaren geen oneerlijke handelspraktijken mogen verrichten als bedoeld in afdeling 3a van titel 3 van boek 6 van het Burgerlijk Wetboek. Als daar aanleiding toe is, kan de ACM handhavend optreden en een boete opleggen. Indien de oneerlijke handelspraktijken betrekking hebben op financiële diensten of activiteiten kan de AFM handhavend optreden. De AFM houdt onder andere toezicht op online reclames die betrekking hebben op financiële diensten en activiteiten. DNB heeft als prudentieel toezichthouder op financiële instellingen, evenals de ACM en AFM, geen rol bij het tegengaan van gokverslavingen bij sportwedstrijden.

Vraag 6

Waar kunnen of moeten influencers de juistheid van wat zij aanbevelen controleren voordat zij een aanbeveling doen richting hun volgers? Deelt u de analyse dat een check vooraf had kunnen voorkomen dat veel volgers een aanbeveling hadden gehad voor een praktijk waar ook de influencers zelf van schrokken toen duidelijk werd dat het volstreekte onzin was?

Antwoord 6

Om te voorkomen dat ze misleidende informatie verspreiden of hun volgers aanzetten tot strafbaar handelen, ligt het in de rede dat influencers de juistheid van wat zij aanbevelen controleren. Dit kunnen ze doen door verschillende bronnen te raadplegen en gedegen onderzoek te verrichten. Pas dan kunnen ze open en eerlijk adviseren en vertellen waarom ze denken dat het betrouwbaar is. Op die manier nemen de influencers hun verantwoordelijkheid en delen ze alleen nauwkeurige en waarheidsgetrouwe informatie met hun volgers.

Vraag 7

Wat is de stand van zaken van de verkenning naar een markering van bewerkte advertenties, zoals gevraagd in de aangenomen motie Van der Laan⁴, waarmee duidelijk was geworden dat de geadverteerde uitslagen nep waren? Wat doet u om te voorkomen dat valse beweringen, zoals over matchfixing, worden geloofd, bijvoorbeeld vanwege de inzet van bewerkte afbeeldingen?

Antwoord 7

Er wordt momenteel bij het Ministerie van OCW een verkenning gedaan naar een markering voor bewerkte advertenties in de context van de bestaande kaders en geldende wet- en regelgeving. Uw Kamer wordt voor het kerstreces geïnformeerd over de uitvoering van de motie.

Zoals in het antwoord op vraag 2 beschreven, start de Rijksoverheid dit najaar met een meerjarig campagneprogramma om de digitale weerbaarheid

³ Kamerstuk 24 557, nr. 209.

⁴ Kamerstuk 36 200 VIII, nr. 154.

van de Nederlandse burger te vergroten en het slachtofferschap van cybercrime en online fraude te verminderen. De eerste campagne zal specifiek gericht zijn op jongeren en het vergroten van hun handelingsperspectief.

Vraag 8

Wie heeft de regie op het voorkomen van en handhaven op de beïnvloeding door influencers, nu op sportwedstrijden maar mogelijk later op iets anders? Hoe zijn de Autoriteit Financiële Markten (AFM), De Nederlandsche Bank (DNB) en de Kansspelautoriteit (Ksa) hierbij aangesloten, welke andere partijen zijn betrokken bij de handhaving op reclame voor risicovolle kansspelen door influencers en hoe beoordeelt u de samenwerking?

Antwoord 8

Ik wil nogmaals benadrukken dat in dit geval er geen aanwijzingen zijn dat wedstrijden zijn gemanipuleerd maar dat er sprake lijkt te zijn van oplichting door te doen alsof een wedstrijd gemanipuleerd is en gemakkelijk geld verdienen kan worden.

Als er sprake is van reclame maken, dan is de Stichting Reclame Code als zelfregulerend orgaan van reclame relevant. In het bijzonder het algemeen deel van de Nederlandse reclamecode en de Reclamecode Social Media & Influencer Marketing. Sinds 1 november 2020 gelden regels uit de Mediawet voor zogenoemde video-uploaders (influencers die kwalificeren als commerciële mediadienst op aanvraag). Het Commissariaat voor de Media houdt sinds 1 juli 2022 actief toezicht op video-uploaders die voldoen aan bepaalde criteria, waaronder het hebben van meer dan 500.000 volgers. Een belangrijk onderdeel uit de Mediawet waaraan deze video-uploaders moeten voldoen is transparantie over reclame. Het Commissariaat monitort doorlopend de markt en ontvangt ook regelmatig signalen van kijkers. Het Commissariaat beoordeelt die informatie en kan bij overtredingen van de Mediawet handhaven. Dat kan door middel van een gesprek of waarschuwing, maar een boete is ook mogelijk. Het Commissariaat heeft geen signalen of klachten binnengekregen over de oplichting of over sportwedstrijden. Het Commissariaat werkt samen met verschillende toezichthouders. Dit gebeurt op basis van een samenwerkingsprotocol. Er vinden reguliere overleggen plaats waarbinnen signalen en andere vraagstukken worden besproken. Ook vindt, indien mogelijk, informatie-uitwisseling plaats. De Ksa kan ingrijpen als een influencer reclame maakt voor een kansspelaanbieder. De ACM is bevoegd om te handhaven als sprake is van het overtreden van consumentenwetgeving waaronder in bij oneerlijke handelspraktijken. De AFM kan handhavend optreden indien bijvoorbeeld sprake is van misleidende reclame over een financieel product of financiële dienst. DNB heeft als prudentieel toezichthouder op financiële instellingen hier geen rol. In oktober 2021 hebben de ACM, AFM, AP en CvdM het Samenwerkingsplatform Digitale Toezichthouders (SDT) opgericht ten behoeve van het toezicht op digitale diensten. Om ervoor te zorgen dat ieders toezichtactiviteiten goed op elkaar aansluiten, kunnen de toezichthouders samen inspelen op ontwikkelingen.

Vraag 9

Wordt er voor de handhaving op reclame door influencers ook samengewerkt met opsporingsinstanties in andere landen? Zo ja, hoe ziet deze samenwerking eruit? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9

Binnen ERGA, het EU-netwerk van media toezichthouders, krijgt het onderwerp regulering van en toezicht op vloggers/influencers al enkele jaren speciale aandacht. Een belangrijke doelstelling van ERGA is het delen van best practices om zo de implementatie van de Europese Audiovisuele Mediadiensten Richtlijn te bevorderen en effectief te kunnen handhaven. Al voor het derde jaar op rij is het Commissariaat voor de Media actief betrokken bij het opstellen van een rapport om tot uniformere toepassing van de regels voor vloggers en vergelijkbare aanbieders en een betere bescherming van het publiek te komen. Meer gezamenlijk optrekken en regelgeving en toezicht afstemmen kan het gelijk speelveld in Europa bevorderen en

voorkomen dat veel influencers zich gaan vestigen in een bepaald land omdat de regelgeving daar minder streng is of geen actief toezicht wordt uitgeoefend.

Ook de andere toezichthouders werken samen met andere (Europese) instanties voor fraudebestrijding.

Vraag 10

Hoe verhoudt de Nederlandse aanpak van (illegaal) gokken en beïnvloeding door influencers zich tot de aanpak in andere landen? Welke lessen kunt u trekken uit het voorkomen van gokverslaving en oplichting in andere landen?

Antwoord 10

De aanpak van (illegaal) gokken enerzijds en beïnvloeding door influencers anderzijds verschilt van land tot land. Leerervaringen uit het buitenland hebben betrekking op regelgeving, samenwerking, preventie en voorlichting. Landen zoals het Verenigd Koninkrijk hebben al langere tijd ervaring met het reguleren van kansspelen. De ervaringen op het gebied van kansspelen in andere landen zijn meegenomen in het vormgeven van de Wet kansspelen op afstand. Zo zijn specifieke regels meegenomen als het gaat om reclame en verplichtingen van aanbieders. Het is voorts belangrijk om duidelijke regels en toezicht en handhaving te hebben om illegaal gokken en oplichting tegen te gaan. Het betrekken van de industrie en samenwerken met socialemedia-platforms kan helpen bij het identificeren en aanpakken van problematische influencers en reclamepraktijken. En het investeren in preventieactiviteiten en voorlichting over gokverslaving en oplichting kan het bewustzijn vergroten en mensen helpen om de risico's beter te begrijpen.